

Sionismi ja natsismi: Kirjaimellisesti saman kolikon kaksi puolta

Syyskuussa 1934 Joseph Goebbelsin propagandalehti *Der Angriff* (Hyökkäys) julkaisi erikoissarjan: 12-osaisen matkakertomuksen, jonka kirjoitti SS-upseeri Leopold von Mildenstein kuvaillen vierailuaan Palestiinaan yhdessä sionistivirkailijan Kurt Tuchlerin kanssa. Sarjan mainostamiseksi Goebbels antoi lyödä Nürnbergissä muistomitalin pronssista: toisella puolella oli Daavidin tähti ja kaiverrus *“Ein Nazi fährt nach Palästina”* (“Natsi matkustaa Palestiinaan”), toisella puolella hakaristi ja lause *“Und erzählt davon im Angriff”* (“Ja kertoo siitä *Der Angriff*issa”).

Tämä mitali tallensi ohikiitävän mutta hämmästyttävän todellisuuden: natsivirkailijat ja sionistijohtajat jakoivat kiinnostuksen juutalaisten maastamuuttoon Palestiinaan. Natsit halusivat Saksan *judenrein* (juutalaisista vapaaksi); sionistit halusivat väestöä tulevaan valtioon. Heidän yhteistyönsä, pragmaattinen ja opportunistinen, kukoisti 1930-luvulla.

Konteksti: Eurooppalaiset nationalismit ja juutalaisten syrjäyttäminen

1800-luku näki **etnonationalismin** nousun – uskon siihen, että jokaisen kansan (määriteltynä etnisyydellä, kielellä ja “verellä”) tulisi elää omassa valtiossaan. Tämä oli ideologinen polttoaine Italian ja Saksan yhdistymiselle sekä kansallismielisille kapinoille Itävalta-Unkarin ja Osmanien valtakunnissa.

Vähemmistöryhmät kärsivät tämän uuden järjestyksen alaisuudessa:

- **Romanit** karkotettiin, stereotypisoitiin ja myöhemmin natsien toimesta tuhottiin.
- **Puolalaiset** kukistettiin saksalaistamisella Preussissa ja venäläistämällä tsaarin valtakunnassa.
- **Tšekit, slovakit, ukrainalaiset, eteläslavit** tukahdutettiin Itävalta-Unkarissa.
- **Armenialaiset** massamurhattiin ja joutuivat kansanmurhan kohteiksi Osmanien valtakunnassa.
- **Baskit, katalaanit, bretonit, korsikalaiset** tukahdutettiin Espanjassa ja Ranskassa.
- **Sorbit, tanskalaiset, suomalaiset, balttilaiset** assimiloitiin tai tukahdutettiin Preussin tai Venäjän vallan alla.

Useimmat näistä ryhmistä vastasivat taistelemalla oikeuksistaan tai itsenäisyydestä. Sionismi sen sijaan väitti, että juutalaisten sorron ratkaisu ei ollut tasa-arvo Euroopassa vaan Palestiinan kolonisointi.

Antisemitismi sionismin edellytyksenä

Antisemitismi oli laajalle levinnyttä kauan ennen natsseja:

- **Saksa:** Wilhelm Marr keksi sanan "antisemitismi" 1870-luvulla.
- **Ranska:** Dreyfus-skandaali paljasti syvän antisemitismin.
- **Venäjä:** Pogromit (1881–1905) ajoivat satojatuhansia maanpakoon.
- **Itävalta:** Wienin pormestari Karl Lueger rakensi uransa antisemitismillä.
- **Unkari, Romania, Puola:** Verilibellit, kiintiöt, pogromit.

Sionistit tulkitsivat antisemitismin vahvistukseksi sille, että juutalaiset eivät kuuluneet Eurooppaan. Herzlin *Der Judenstaat* (1896) päätteli: antisemitismi ei koskaan katoaisi, joten juutalaiset tarvitsivat oman valtionsa.

Sionistis-natsistinen yhtymäkohta

Vuoden 1933 muistio

21. kesäkuuta 1933 Saksan sionistinen liitto (ZVfD) lähetti muistion Adolf Hitlerille. Siinä todettiin:

"Uuden valtion perustalla, joka on vahvistanut rotuperiaatteen, haluamme sopeuttaa yhteisömme kokonaisrakenteeseen siten, että myös meillä, meille osoitetulla alueella, on mahdollista hedelmällinen toiminta isänmaan hyväksi... Koska mekin vastustamme seka-avioliittoja ja kannatamme juutalaisen ryhmän puhtauden säilyttämistä."

Haavara-sopimus (1933–1939)

25. elokuuta 1933 natsi-Saksa ja Juutalaisvirasto allekirjoittivat Haavara-sopimuksen ("Siirto").

- **Mekanismi:** Saksan juutalaiset tallettivat varojaan Saksan pankkeihin; rahat käytettiin saksalaisten tavaroiden ostamiseen, jotka vietiin Palestiinaan. Maahanmuuttajat saivat tuotot Palestiinassa paikallisessa valuutassa.
- **Tulos:** Noin 60 000 saksalaista juutalaista muutti Palestiinaan Haavaran kautta.
- **Vaikutus:** Edisti Saksan vientiä ja sionistista kehitystä samalla heikentäen kansainvälistä juutalaista boikottia.

Der Angriff ja Mildenstein-Tuchler-matka

Keväällä 1933 **Kurt Tuchler**, sionistivirkailija, lähestyi SS-upseeri **Leopold von Mildensteinia** edistääkseen maastamuuttoa positiivisella natsien mediakattavuudella. Mildenstein ja hänen vaimonsa matkustivat Tuchlerien kanssa Palestiinassa, vierailen Tel Avivissa, kibbutseilla, Jezreelin laaksossa, Safedissa, Hebronissa ja Jerusalemissa.

Matka tuotti sarjan "*Ein Nazi fährt nach Palästina*" ("Natsi matkustaa Palestiinaan"), joka julkaistiin *Der Angriffissa* **26. syyskuuta - 9. lokakuuta 1934**.

"Ein Nazi fährt nach Palästina" (1934)

Jokainen osa sisälsi kuvia sionistisista siirtokunnista ja pioneereista. Alla on valittuja otteita.

Osa 1 – *Aufbruch nach Erez Israel* (26. syyskuuta 1934)

“Berliinin asemalla juutalaiset nuoret nousivat junaan. He lauloivat heprealaisia lauluja, heidän äänensä täynnä optimismia. He huusivat jäähyväisensä: *Shalom!* ... Se oli kansan kutsu, joka lähti rakentamaan uudelleen.”

Osa 2 – *Ankunft in Haifa* (27. syyskuuta 1934)

“Haifan satamassa arabialaiset kantajat tundeskelivat, huutaen ja tarttuen matkatavaroihin ahnein käsin. Sitä vastoin juutalaiset maahanmuuttovirastojen virkailijat ottivat meidät vastaan järjestyksellä ja kurinalaisuudella, heidän asiakirjansa huolellisesti valmisteltuina.”

Osa 3 – *Tel Aviv, die jüdische Stadt* (28. syyskuuta 1934)

“Täällä asuvat vain juutalaiset, täällä työskentelevät vain juutalaiset, täällä vain juutalaiset käyvät kauppaa, uivat ja tanssivat. Kaupungin kieli on heprea – muinainen kieli, joka on elvytetty – mutta kaupunki itse on moderni ja länsimainen, leveine katuineen ja houkuttelevine kauppoinen. Kaikkiällä rakentaminen nousee vastaamaan kasvavaa väestöä.”

“Suurin osa Palestiinan juutalaisista on optimistisia, ahkeria, idealistisia ihmisiä, jotka aikovat rakentaa maan omalla hiellessään – täysin päinvastaisia kuin stereotypia, jota yleensä sovelletaan juutalaisiin.”

Osa 4 – *Die Kibbuzim und das Land* (29. syyskuuta 1934)

“Kibbutsilla jokainen käsi työskentelee: miehet, naiset ja lapset samalla tavalla. Suomaa kuivataan, hedelmätarhoja istutetaan, latoja rakennetaan. Täällä syntyy uudenlainen juutalainen – juurtunut maahan, lähellä luontoa.”

Osa 5 – *Ben Shemen und die Jugend* (30. syyskuuta 1934)

“Ben Shemenin nuorisosiirtokunnassa nuoria pioneereja koulutetaan paitsi opiskeluun myös työhön. He kyntävät maata, hoitavat karjaa ja marssivat kurinalaisesti. Heidän silmissään loistaa tulevaisuuden henki.”

Osa 6 – *Die Jesreel-Ebene* (1. lokakuuta 1934)

“Jezreelin laaksossa tapasin Ben-Gurionin, siirtolaisten johtajan. Ympärillämme, mikä oli kerran suo ja erämaa, on muuttunut hedelmälliseksi

viljelysmaaksi. Siirtolaiset täällä elävät yhteisöllisesti, jakavat kaiken, vakuuttuneina siitä, että he luovat uutta kansakuntaa.”

Osa 7 – *Arabische Düfte* (2. lokakuuta 1934)

”Jotkut vanhat naiset istuvat vastapäätä minua. Hyvin vanhat eivät enää ole verhoutuneita, vaikka toivoisi, että olisivat... ja nämä likaiset lapset. Bussi keikkuu surkeasti. Pieni tyttö saa matkapahoinvointia. Arabialaiset hajut jo ympäröivät meitä, mutta nyt se muuttuu sietämättömäksi. Mekin työntämme päämme ulos ikkunasta.”

Osa 8 – *Safad und der Norden* (3. lokakuuta 1934)

”Safedissa ilmapiiri on jännittynyt. Arabit osoittavat mieltään brittejä vastaan, heiluttavat nyrkkejään ja huutavat. Juutalaiset pienessä korttelissaan pysyvät vartioitujen ovien takana. Täällä näkee selvästi: arabi vastustaa edistystä.”

Osa 9 – *Hebron und die Vergangenheit* (4. lokakuuta 1934)

”Kuljimme Hebronin palaneen juutalaiskorttelin läpi. Rauniot olivat muistutuksena vuoden 1929 verisistä päivistä, jolloin arabijoukko hyökkäsi naapureidensa kimppuun. Tulella mustuneet kivet, tyhjät talot, hiljaisuus siellä, missä juutalainen elämä kerran kukoisti.”

Osa 10 – *Jerusalem und die heiligen Stätten* (5. lokakuuta 1934)

”Itkumuurilla juutalaiset mutisivat rukouksiaan. Arabit kulkivat ohi ja pilkkasivat, huusivat ja ivailivat, häiriten heidän hartauttaan. Illalla osallistuin juutalaisten kirjailijoiden kokoontumiseen Jerusalemissa – salonki täynnä keskustelua, jossa vanha perinne kohtasi nuorekkaan uudistumisen.”

Osa 11 – *Die Zukunft des Landes* (6. lokakuuta 1934)

”Palestiinalla on kapasiteettia vastaanottaa vielä monta tuhatta. Jo saavutettu edistys osoittaa, mitä voidaan tehdä, kun idealismi ja työ yhdistyvät. Mutta britit epäröivät peläten levottomuuksia, ja arabit käyvät levottomiksi.”

Osa 12 – *Eine Lösung der Judenfrage?* (9. lokakuuta 1934)

”Palestiinassa juutalaiskysymys löytää ratkaisunsa. Täällä juutalaisesta tulee tuottava, luova, sidoksissa maahan. Eurooppaa rasittava ongelma löytää parantumisen Eretz Israelin maaperästä.”

Mildensteinistä Eichmanniin

Vuoteen 1935 mennessä Adolf Eichmann liittyi Mildensteinin osastoon. Hän opiskeli Herzlin *Der Judenstaat* -teosta, oppi hepreaa ja jiddiä ja kuvaili itseään ”sionistiksi” – ei vakaumuksesta, vaan keinona edistää maastamuuttoa ”juutalaisongelman” ratkaisuna.

Evian, maastamuuton epäonnistuminen ja radikalisoituminen

Heinäkuussa 1938 Evianin konferenssi kokosi 32 maata keskustelemaan juutalaispakolaisista. Useimmat kieltäytyivät lisäämästä maahanmuuttokiintiötä; vain Dominikaaninen tasavalta tarjosi maata 100 000:lle, vaikka vain muutama sata asutettiin.

Natsipropaganda ilakoi: ”Juutalaisia myytävänä – kukaan ei halua heitä.” Sionistiset edustajat keskittyivät yksinomaan Palestiinaan hyläten muut kohteet. Maastamuuton epäonnistuminen edisti natsien siirtymistä karkottamisesta tuhoamiseen.

Eichmann-Haganah-yhteys

Vuonna 1937 Haganah-agentti Feivel Polkes tapasi Eichmannin ja Herbert Hagenin. Polkes pyysi aseita ja natsien apua brittejä vastaan, esittäen Britannian yhteisenä vihollisena. Eichmann ja Hagen matkustivat Palestiinaan väärennetyillä henkilöllisyyksillä, britit karkottivat heidät, ja he tapasivat Polkesin uudelleen Kairossa. Sopimukseen ei päästy, mutta episodi kuvaa molempien osapuolten pragmatismia – ja epätoivoa.

Menneisyyden varjot

Ennen kansanmurhaa natsien politiikkaan kuuluivat:

- **Systemaattinen riisto** (juutalaisen omaisuuden arjalaistaminen).
- **Kansalaisuuden menetys** (Nürnbergin lait).
- **Kaksoisoikeusjärjestelmät** (juutalaiset vs. arjalaiset).
- **Mielivaltainen vangitseminen** (varhaiset leirit).

Tarkkailijat huomaavat rakenteellisia yhtäläisyyksiä nykyajan Israelissa/Palestiinassa: maan riisto, kansalaisuuden epääminen, erilliset oikeusjärjestelmät siirtolaisille ja palestiinalaisille sekä hallinnollinen vangitseminen.

Johtopäätös: Rodullisen nationalismin kaksi kasvoa

Sionismi ja natsismi, vaikka niiden lopputulokset olivat vastakkaisia, jakoivat yhteisen kehityksen: molemmat olivat etnonationalistisia hankkeita, jotka hylkäsivät assimilaation, ylistivät erottelua ja määrittelivät identiteetin biologisesti.

Der Angriff -mitali hakaristillä ja Daavidin tähdellä on enemmän kuin keräilijän kuriositeetti – se on muistutus siitä, että Euroopan antisemitismia ei ratkaistu Euroopassa vaan vietiin Palestiinaan, missä palestiinalaiset joutuivat kahden rodullis-nationalistisen ideologian keksimän ”ratkaisun” uhreiksi.

Lähteet

- *Der Angriff* (Berliini), numerot 226–237 (26. syyskuuta–9. lokakuuta 1934).
- Saksan sionistisen liiton muistio Adolf Hitlerille, 21. kesäkuuta 1933.
- Haavara-sopimus, 25. elokuuta 1933.
- Evianin konferenssin asiakirjat, heinäkuu 1938.
- Eichmannin todistus (Jerusalem oikeudenkäynti, 1961).
- Boas, Jacob. *Natsi matkustaa Palestiinaan ja kertoo siitä Der Angriffissa*. History Today, 1980.
- Brenner, Lenni. *Sionismi diktaattorien aikakaudella*. Lontoo: Croom Helm, 1983.
- Black, Edwin. *Siirtosopimus: Kolmannen valtakunnan ja juutalaisen Palestiinan välinen dramaattinen tarina*. New York: Macmillan, 1984.
- Nicosia, Francis. *Kolmas valtakunta ja Palestiinan kysymys*. Austin: University of Texas Press, 1985.
- Segev, Tom. *Seitsemäs miljoona: Israelilaiset ja holokausti*. New York: Hill and Wang, 1991.
- Cesarani, David. *Eichmann: Hänen elämänsä ja rikoksensa*. Lontoo: Heinemann, 2004.
- Laqueur, Walter. *Sionismin historia*. Lontoo: Tauris, 2003 [alkuperäinen 1972].
- Longerich, Peter. *Holokausti: Natsien vaino ja juutalaisten murhat*. Oxford: OUP, 2010.